

Осовая О.А.

Коммунальное учреждение
«Харьковская гуманитарно-педагогическая академия»
Харьковского областного совета

УМСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ – БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ СРЕДСТВАМИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье представлена проблема умственного воспитания студентов. Освещена важность иностранного языка для умственного развития личности. Раскрыты возможности иностранного языка для умственного воспитания студентов – будущих учителей. Установлено, что изучение иностранного языка способствует формированию интеллектуальных, учебных умений студентов, культуры умственного труда.

Ключевые слова: иностранный язык, умственное воспитание студентов, будущие учителя, интеллектуальные, учебные умения, умственный труд.

Osova O.O.

Municipal institution
«Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy»
of Kharkiv Regional Council

MENTAL EDUCATION OF STUDENTS – FUTURE TEACHERS BY MEANS OF FOREIGN LANGUAGE

Summary

The problem of mental education of students is presented in the article. Importance of foreign language for mental development of personality is reflected. Possibilities of foreign language for mental education of students – future teachers are exposed. It is found out, that the studying of foreign language cooperates for forming of intellectual, educational abilities of students, standards of mental work.

Keywords: foreign language, mental education of students, future teachers, intellectual, educational abilities, mental work.

УДК 331.47:377.44

ПРОБЛЕМИ І ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЙ ПОСАДОВИХ ОСІБ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Пахомов Р.І., Дяченко Є.В., Куц В.А.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Падалка А.І.

Українська медична стоматологічна академія

У роботі розглянуті основні проблеми післядипломної освіти керівників та інженерно-технічних працівників з питань охорони праці. Досліджені структурно-функціональні засади навчання посадових осіб. Проаналізовані характерні особливості освітнього процесу. Розглянуті різні підходи і методи навчання. Приведені принципи, використання яких дозволяє підвищити ефективність навчального процесу в навчально-методичних та експертно-технічних центрах.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, посадові особи, навчальний процес, принципи навчання, охорона праці.

Постановка проблеми. Як і раніше, підвищення якості знань, вмінь і навичок з питань охорони праці являється актуальною проблемою, особливо в динамічних соціально-економічних умовах сьогодення. Одним із напрямків підвищення ефективності роботи системи охорони праці, наряду з використанням сучасних форм навчання, є вдосконалення системи професійної підготовки керівників та інженерно-технічних працівників. Невід'ємною частиною цього процесу є навчання і підвищення кваліфікації посадових осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з документами [1; 2], посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу, а також періо-

дично, один раз на три роки, проходять навчання та перевірку знань з питань охорони праці за участю профспілок. Навчання проводять згідно з типовими тематичним планом і програмою навчання з питань охорони праці посадових осіб. У державному стандарті [3] система охорони праці розглядається у вигляді окремих властивостей її компонентів.

В роботі Варення Г.А. [4] розглядається синергетичний підхід у контексті охорони праці, в тому числі навчання, як взаємозв'язок між рівнем елементарної побудови системи та рівнем її цілісності, сформульовано синергетичну модель ефективного функціонування системи охорони праці.

У деяких роботах [5; 6] показано, що сучасний навчальний процес містить у собі три взаємозалеж-

ні складові, які доповнюють одна одну: навчання, соціалізацію й культурацію (рисунок 1).

З навчанням пов'язаний, насамперед, процес і результат набуття професійного знання (монодисциплінарного й полідисциплінарного) і, як наслідок, оволодіння ефективними способами вирішення різноманітних професійних завдань.

Під соціалізацією розуміють процес (а також і його результат) засвоєння й активного відтворення індивідом соціокультурного досвіду (соціальних норм, цінностей, зразків поведінки, ролей, установок, звичаїв, культурних традицій, колективних вистав, вірувань і т.д.). У результаті соціалізації людина засвоює систему цінностей суспільства і це дозволяє їй успішно функціонувати в якості члена цього суспільства.

Рис. 1. Сучасний учбовий процес: фрагмент глобального інформаційного простору в трьох осях

Терміном «культурація» називають процес навчання (а також його результат – формування тих або інших рис особистості) людини традиціям і нормам поведінки в конкретній культурі на певному етапі її історичного розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на велику кількість вирішених проблем навчання в останніх дослідженнях, виникають питання щодо ефективності застосування зазначених підходів у окремому напрямку – підвищення кваліфікації спеціалістів і інженерно-технічних працівників із питань охорони праці, оскільки даний процес є специфічним і в окремих випадках вузькоспрямованим. Слід зазначити, що цілісно питання навчання і підвищення кваліфікації посадових осіб не розглядалось.

Мета статті. Метою даної роботи є дослідження структурно-функціональних засад навчання посадових осіб і спеціалістів з питань охорони праці, а також пошук напрямків підвищення його ефективності у сучасних умовах, побудова предметно-системної структури навчання.

Виклад основного матеріалу. Керівники та фахівці служб охорони праці, члени комісій з перевірки знань з питань охорони праці підприємств, технічні експерти з промислової безпеки, керівники підрозділів та викладачі кафедр охорони праці вищих навчальних закладів, керівники і штатні викладачі галузевих навчальних центрів проходять навчання у Головному навчально-методичному центрі Держгірпромнагляду.

Метою процесу навчання є збагачення знань та навичок у різних видах діяльності, пов'язаних із сферою зайнятості, а також професійний та особистісний розвиток спеціаліста. В зв'язку з тим, що на курсах підвищення кваліфікації навчаються вже сформовані спеціалісти, учбовий процес має ряд

особливостей, які дозволяють розглядати післядипломну освіту як інструмент соціально-економічних перетворень і способ адаптації спеціалістів до нових умов. Важливою особливістю післядипломної освіти є те, що досить часто модель організації учбового процесу передбачає відповідальність особи, що навчається, за визначення сфери навчання, вибір методів, планування термінів навчального процесу. При цьому викладач є лише координатором процесу.

Однією із важливих проблем в навчанні дорослих сформованих спеціалістів є вплив на них старої педагогічної схеми навчання (орієнтація на засвоєння готових знань, відокремлення теоретичних знань від практичної діяльності, лекційна форма проведення занять). У навчальних планах жорстко задана предметно-дисциплінарна модель процесу навчання: зміст і структура, часові параметри, характеристики трудомісткості, дидактичний опис (рисунок 2).

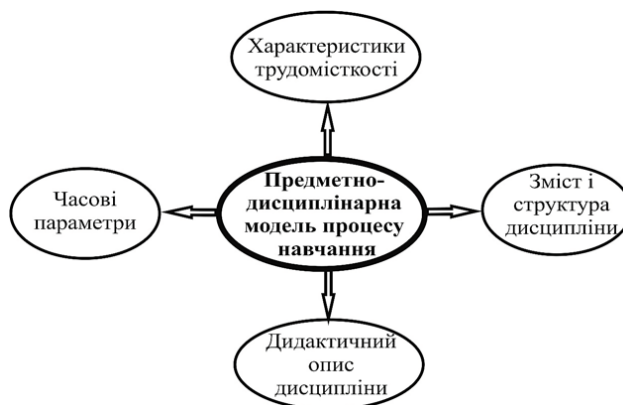

Рис. 2. Орієнтація на ресурсні параметри освіти

Такому традиційному методу навчання відповідає найскладніша технологія – через запам'ятовування, а безпосередній результат – засвоєння матеріалу, набуття вмінь і навичок, являється надзвичайно низьким. Даний вид навчання є екстенсивним, таким, що забирає багато часу, здоров'я і ресурсів. Невиправданою є і надто велика кількість необробленої та несистематизованої інформації, яка перевантажує пам'ять слухачів, що є причиною передчасної стомлюваності й зниження розумових здібностей слухачів курсів.

Зазначена традиційна форма навчання з охорони праці функціонує як закрита система, що позбавляє її здатності до подальшого самовдосконалення. Але в умовах сьогодення приходить розуміння, що навчання повинно бути орієнтоване не на ресурсні параметри освіти, а на його результати. В сучасній освіті необхідно робити навчальний процес творчим, оскільки цей процес має нелінійну природу.

Крім того, в процесі навчання дорослих необхідно враховувати їх вікові, психологічні, професійні, соціальні та цілий ряд інших особливостей. Разом з цим певна частина дорослих людей знає труднощі під час навчання, які пов'язані із неготовністю до деяких змін і рядом психологічних причин. Тому при плануванні та проведенні навчального процесу виникає необхідність використання специфічних та нетрадиційних підходів. Фундаментальні принципи теорії навчання дорослих сформульовані М.Ш. Ноулс [7]:

- дорослому, що навчається належить ведуча роль в процесі власного навчання;
- дорослий прагне до самореалізації, самостійності, самоуправління;

– дорослий має життєвий досвід, який може бути використаний в якості важливого джерела навчання;

– доросла людина навчається для вирішення важливої життєвої проблеми та для досягнення конкретної мети;

– дорослий розраховує на невідкладне використання отриманих знань та навичок;

– навчальна діяльність дорослого пов'язана з часовими, просторовими, побутовими, професійними, соціальними факторами, які або обмежують процес навчання, або сприяють йому;

– процес навчання дорослого проходить у вигляді спільної діяльності з викладачем на всіх його етапах: планування, реалізації, корекції, оцінювання.

Перераховані основні особливості навчання дорослих суттєво відрізняються від підходів традиційної педагогіки. Змінюється підхід до отримання теоретичних знань. На передній план виходять напрямки, які містять інтегрований матеріал за декількома суміжними галузями знань (міжгалузеві дисципліни). Крім того, відрізняються підходи до організації співпраці з особами, що навчаються, методи комунікацій, розподілення відповідальності за результати та сама мотивація до навчання. Дорослі люди активно приймають участь у навчанні, привносять до навчального процесу власний досвід, намагаються співставити навчальну інформацію зі своїми цілями та завданнями. Дорослі спеціалісти засвоюють нові знання із різною швидкістю, тому при роботі з ними необхідно приділяти особливу увагу індивідуалізації навчального процесу.

При такому підході викладач – експерт, психолог. Викладення нового матеріалу не головна складова його діяльності, він забезпечує творчу складову процесу навчання. Важливо наголосити на ключовому факторі процесу навчання, як синергізм (взаємодія) та спілкування викладача з усіма слухачами в індивідуальному порядку, при цьому використовуючи різноманітні форми проведення занять.

Враховуючи наведені вище особливості післядипломної освіти, сформульовані основні принципи, які дозволяють значно підвищити її ефективність [4, 8, 9].

1. Принцип пріоритетності самостійного навчання. Цей принцип забезпечує для дорослої людини можливість неспішного ознайомлення із навчальною інформацією, засвоєння термінів, понять, класифікацій, осмислення процесів і технологій їх виконання. Значно допомагає в даному випадку сучасна дистанційна освіта. Індивідуальна робота полягає у взаємному обміні інформацією між викладачем та особою, що навчається. При цьому відбувається формалізація емпіричних знань.

2. Принцип когерентного знання пов'язаний із застосуванням когерентного (колективного) знання, яке виникає в момент колективної творчості слухачів. Усі учасники процесу навчання є рівноправними співпрацівниками.

3. Принцип використання позитивного життєвого досвіду (перш за все соціального та професійного), практичних знань, навичок в якості бази навчання та джерела формалізації нових знань.

4. Принцип корегування застарілого досвіду та особистих установок, які перешкоджають засвоєнню нових знань. В таких випадках необхідні бесіди, переконання, формування нових точок зору, розкриття нових перспектив.

5. Принцип індивідуального підходу на основі особистих потреб, з урахуванням соціально-психологічних характеристик особистості й тих обмежень, які накладаються її діяльністю, наявністю вільного часу, фінансових ресурсів, технічних можливостей. В основі індивідуального підходу знаходиться оцінка особи, що навчається, аналіз її професійної діяльності, соціального статусу та характеру взаємовідносин в колективі. Проведення попередніх опитувань, анкетування, тестування дозволяють створити соціально-психологічний портрет особистості. Приділяючи увагу індивідуальності, необхідно зазначити, що в системі охорони праці функціонують певні правила, норми, інструкції та інші документи, знання яких, чітке виконання та вміння застосовувати є обов'язковою умовою, як для посадових осіб, так і для робітників.

6. Принцип елективності навчання. Полягає в наданні особі, що навчається, свободи вибору цілей, змісту, форм, джерел, засобів, термінів, місця навчання та оцінювання результатів.

7. Принцип рефлексивності. Цей принцип полягає в свідомому відношенні до навчання, що, в свою чергу, є головною частиною самомотивації.

8. Принцип затребуваності результатів навчання для практичної діяльності. Виходячи з цього принципу, перед плануванням та організацією навчання необхідно проведення вивчення та аналізу діяльності, що дозволяє сформулювати мету та задачі навчання.

9. Принцип системності навчання. Полягає в регулярності, неперервності навчання з урахуванням результатів попереднього навчання та нових потреб.

10. Принцип розвитку особи, що навчається. Навчання повинно бути спрямоване на вдосконалення особистості в цілому, створення здібностей до самонавчання, освоєння нового в процесі практичної діяльності людини.

Висновки і пропозиції. Таким чином, післядипломна освіта керівників та спеціалістів з охорони праці, яка без сумніву сильно впливає на покращення якості функціонування системи охорони праці, має ряд суттєвих особливостей, які вимагають використання принципово іншого підходу до навчального процесу. Наведені в роботі принципи, дозволяють в певній мірі врахувати особливості, специфіку та ефективність навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації.

Список літератури:

1. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 року (зі змінами від 16.10.2012 року № 5459-VI) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://statelaw.pp.ua/закон-україни-про-охорону-праці>
2. Типове положення про порядок навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05). 26.01.2005 року № 15 (зі змінами від 16.11.2007 року № 273) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
3. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять». Введений в дію наказом Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 26.03.1999 р. № 164. Чинний від 01.01.2000 р.
4. Варення Г.А. Секретний код, або Як підвищити ефективність функціонування системи охорони праці / Г.А. Варення. – К.: Основа, 2009. – 364 с.
5. Смирнов В.А. Информационная педагогика [монографія] / Т.П. Варламова, И.С. Ерёмина, Л.П. Ефимова и др.; под общ. ред. С.С. Чернова // Теория, методика и организация педагогической работы. – [Книга 2]. – Новосибирск: Издательство «СИБПРИНТ», 2010. – 250 с.

6. Смирнов В.А. Основні закони інформаційної педагогіки / В.А. Смирнов // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології [Науковий журнал]. – 2011. – № 2(12). – С. 80-91.
7. Инновационно-образовательные технологии и эффективная организация учебного процесса в медицинском вузе. Вузовская педагогика: материалы конференции / гл. ред. С.Ю. Никулина. – Красноярск: Версо, 2011. – 477 с.
8. Змеев С.И. Технология обучения взрослых / С.И. Змеев. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 126 с.
9. Скакун В.А. Организация и методика профессионального обучения: Учебное пособие / В.А. Скакун. – М.: Форум: ИНФРА-М, 2007. – 336 с. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.dnaop.com/html/1698/doc-DSTU_2293-99/.

Пахомов Р.И., Дьяченко Е.В., Куц В.А.

Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

Падалка А.И.

Украинская медицинская стоматологическая академия

ПРОБЛЕМЫ И ОСОБЕННОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА ПРИ ПОВЫШЕНИИ КВАЛИФИКАЦИИ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ ПО ВОПРОСАМ ОХРАНЫ ТРУДА

Аннотация

В работе рассмотрены основные проблемы последилового образования руководителей и инженерно-технических работников по вопросам охраны труда. Исследованы структурно-функциональные основы обучения должностных лиц. Проанализированы характерные особенности образовательного процесса. Рассмотрены разные подходы и методы обучения. Приведены принципы, использование которых позволяет увеличить эффективность образовательного процесса в учебно-методических и экспертно-технических центрах.

Ключевые слова: повышение квалификации, должностные лица, учебный процесс, принципы обучения, охрана труда.

Pahomov R.I., Dyachenko E.V., Kuts V.A.

Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

Padalka A.I.

Ukrainian Medical Stomatological Academy

PROBLEMS AND FEATURES OF THE EDUCATIONAL PROCESS WHILE INCREASING THE SKILLS OF OFFICIALS FOR LABOUR PROTECTION

Summary

The paper discusses the main problems of post-graduate education of managers and engineers and technical workers on safety. Structural and functional bases of education of officials are studied. Analyzed the characteristics of the educational process. Considered different approaches and methods of teaching. Offered principles, the use of which can increase the efficiency of the educational process at teaching and expert technical centers.

Keywords: increasing the skills, officials, educational process, principles of teaching, labour protection.